

Jüri Kruus

11.10.2016

<http://www.ajakirimuusika.ee/single-post/2016/10/11/J%C3%BCri-Kruus?p=54>

Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia kirgliku panuse eest Eesti vokaalkunsti jäädvustamiseks.

Mida olete oma tegevuses oluliseks pidanud?

See on meie mineviku aarde talletamine tulevikku, et kogu see varandus ei hääbuks unustusse. Olen välja andnud üle 180 heliplaadi. Igal neist on paarkümmend lugu, nii et võite ette kujutada, kui mitmed tuhanded lood on minu käest läbi käinud. Hetkel on mul plaan jäädvustada CDdel veel 19 interpreti. Aga tean, et ERRi riulites on veel hästi palju vanu heli- ja videovõtteid, mis kõik vajavad kordategemist.

Kui võtan ette ühe helivõtte restaureerimise, peavad mul kahtlemata olema tehnilised teadmised, aga ka väga lai silmaring. Pean peenelt tundma muusikakultuuri, erinevaid koolkondi ja eri ajastute lauljaid. Eriti oluline on tunnetada häälte ja ka pillide värvivarjundeid. Siin olen kõige rohkem usaldanud oma kõrvu – tean, kuidas üks või teine tegelikult peaks kõlama. Kõige otsustavam ongi, et ükski tehniline töötlus ei rikuks originaali kõla. Et ühe defekti äravõtmisega ei muutuks näiteks häälevärv hoopis teiseks. Mõnikord eiratakse seda nõuet ja Enrico Carusost või Fjodor Šaljapinist on tänapäeva jõudnud ka nii ülevõimendatud võtteid, mis on ülimalt kaugel nende hääle tegelikust suurusest ja ilust. Tahan, et tulevased põlvkonnad saaksid oma kõrvaga veenduda, kes olid Karl Ots, Milvi Laid, Gerda Murre, Kalju Karask, Margarita Voites, Anu Kaal, Mati Palm jpt. Seepärast suhtun oma töösse ääretult kriitiliselt, kuulan-võrdlen palju kordi ja kui ei meeldi, kustutan ära ja hakkam otsast peale. Mul on kodus hästi palju eri maade meistrite restaureeringuid, sealt kuulen, mis mulle meeldib ja milline lähenemine on see õige. Just selline võrdlus on mulle abiks, et vältida vigu ja tuua esile kõik see, mis on positiivne. Aga ma ei ole kunagi enesega rahul ja mõtlen ikka, mida võiks veel paremini teha. Ma ei tohi lubada endale ühtki eksimust, sest minu kaudu toimub mineviku suuruste taastulemine kaugesse tulevikku.

Kes või mis on teid teie töös inspireerinud?

Kahtlemata kodune õhkkond: meie kodus olid väga põnevad muusikaõhtud, külas ema (pianist Margarethe Kruus – toim.) kolleegid ja suured muusikud, keda ta kontsertmeistrina saatis. Lapsest peale oli mul võimalus viibida ka Estonia suurepäraresetel etendustel, kus laulsid Elsa Maasik, Olga Lund, Ots, Kuusik ... Iga etendus kütkestas ja lõi väga soodsad eeldused tegelda muusikaga. Muidugi ka minu enda viiuli- ja kontrabassi-, samuti muusikateaduse õpingud – ega seegi tuulde läinud.

Olen töötanud etenduse juhina Estonias ligi pool sajandit. Selle aja jooksul on minu mällu kuhjunud lugematu arv muusikaelamusi, valdavalt positiivsed, kuid on ka neid, mida oli piinlik kuulata ja vaadata. Lisaks õnn viibida paljude ooperimekade etendustel ja kontserdisaalides. See kõik on loonud pildi, mis tasemega peab ooper ja üldse helikunst kõlama. Kui hakkab rääkima neist lauljatest, keda ma maailmalavadel olen kuulnud, siis ei saa ma mööda minna Estonias kuuldust: enesege imestuseks pean tunnistama, et meie lauljad olid täiesti konkurentsivõimelised ja oleksid vabalt võinud esineda maailma ooperilavadel. Seda tunnet kinnitas ka osasaamine Estonia menukatest gastrollidest Moskvas, Leningradis, Pariisis, Stockholmis ...

Sellele mõtlemine panigi mind soovima, et need hääled kõlaksid meile ka siis, kui need vägevad estoonlased enam ei laula. Kui Estonia läks 1985. aastal Rootsi, tegingi Arne Mikule ja Eri Klasile ettepaneku koostada meie teatri vinüülplaat. Panin kokku duubelkogumiku repertuaariplaani ja Enn Tomson oli see, kes tegi ümbervõtted. Jälgisin iga tema liigutust, märkisin kõik üles. Just tema kõrval alustasin ka iseseisvat tegutsemist ja olen usalduse eest talle väga tänulik.

Mulle pole oluline žanr, vaid esituse lati kõrgus. Olen saanud erakordseid elamusi nii klassikalisest kui ka jazzmuusikast, mida kontrabassimängijana lustin tänaseni. Kõik see kuuldu-nähtu on andnud mulle tõeliste väärtuste tunnetuse, millest ma ei tagane mitte iialgi. Püüan nii ausalt kui võimalik rakendada kõiki oma teadmisi ja kogu teadlikkust, et avada ka tulevastele põlvedele meie tänapäeva kunstiväärtusi.

Kuidas hindate oma valdkonna hetkeseisu?

Tahan, et need inimesed, kes kujundavad meie (muusika)elu, teaksid ja mõistaksid, et maailm ei alga nende tulekuga, vaid et kogu kultuuril on väga sügav ja rikas aluspõhi Eestis. Ükskõik milline etendus on ainukordne: juba järgmisel päeval on meie mälestusel väike uduloor, mis tiheneb aastatega. Seetõttu on eriti oluline, et see väärtus, mis kunagi jäädvustati, jõuaks ka

tulevaste põlvedeni. Kogu minu töö teenib eesmärki anda tõetruu pilt nendest inimestest, kes kunagi kujundasid Eesti muusikakultuuri.